

Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta

Viite

Aloite YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa koskien Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanketta, Tourujoen kunnostushanketta, Kankaan alueen kaavoitusta sekä muita edellä mainittuihin hankkeisiin liittyviä hankkeita.

Hankkeet

Tourujoen kunnostushanke, Kankaan alueen kaavoitus, Kankaan alueen rakennushankkeet sekä Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanke

Hankkeista vastaavat

Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeessa Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, muissa hankkeissa Jyväskylän kaupunki

1 ASIAN VIREILLETULO ETELÄ-SAVON ELY-KESKUKSESSA

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) pyysi kirjeessään 17.11.2023 ympäristöministeriötä määräämään toimivaltaisen ELY-keskuksen päättämään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) soveltamisesta yksittäistapauksessa (YVA-laki 3.2 §). Asia on tullut vireille aloitteesta, joka koskee Jyväskylän kaupunkiin sijoittuvien Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanketta, Tourujoen kunnostushanketta, Kankaan alueen rakentamista sekä muita edellä mainittuihin hankkeisiin liittyviä hankkeita.

Ympäristöministeriö määräsi Etelä-Savon ELY-keskuksen tekemään päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta 27.3.2024 (VN/32808/2023). Ympäristöministeriön määräys saatiin Etelä-Savon ELY-keskukseen 14.10.2024.

Kankaan alueen osalta Keski-Suomen ELY-Keskus on antanut YVA-lain mukaisen yksittäistapauspäätöksen 25.4.2018 (KESELY/1998/2017).

2 ASIAN KÄSITTELY ELY-KESKUKSESSA

Etelä-Savon ELY-keskus pyysi asiaan KESELY/927/2021 liittyviä asiakirjoja Keski-Suomen ELY-keskukselta 25.10.2024. Keski-Suomen ELY-keskus toimitti pyydetyt asiakirjat 29.10.2024.

Etelä-Savon ELY-keskus lähetti 9.12.2024 lisätietopyynnöt Keski-Suomen ELY-keskukselle sekä Jyväskylän kaupungille:

- Keski-Suomen ELY-keskukselta pyydettiin tietoja Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeen toteutustilanteesta sekä mahdollisista muutoksista alkuperäisiin suunnitelmiin.
- Jyväskylän kaupungilta pyydettiin tietoja Tourujoen kunnostushankkeen nykyisestä tilanteesta sekä Kankaan alueen toteutuksessa olevista suuremmista rakennushankkeista.

Keski-Suomen ELY-keskus toimitti pyydetyt tiedot Etelä-Savon ELY-keskukselle 19.12.2024; Jyväskylän kaupunki toimitti pyydetyt tiedot 13.1.2025.

Hankkeisiin liittyen Etelä-Savon ELY-keskus halusi kuulla seuraavia viranomaisia YVA-menettelyn tarpeesta kutsumalla ne YVA-lain (2017/252) 13 § mukaiseen viranomaisneuvotteluun:

Keski-Suomen ELY-keskukselta:

- Kalatalousviranomainen
- Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeen hankevastaava
- Vesilainvalvoja
- Alueidenkäytön asiantuntija

Jyväskylän kaupungilta:

- Tourujoen kunnostushankkeen hankevastaava
- Kaavoitus- ja ympäristöviranomainen
- Keski-Suomen museon edustaja

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta:

- Asiantuntija viitaten LSSAVI:n päätökseen LSSAVI/280/2019 (Tourujoen kunnostushankkeen vesilain mukainen lupa).

Viranomaisneuvottelukutsu lähetettiin 17.2.2025. Viranomaisneuvottelu pidettiin teams-yhteydellä 4.3.2025. Keski-Suomen museo lähetti kirjallisen kannanottonsa YVA-menettelyn tarpeesta viranomaisneuvottelun jälkeen.

3 Viranomaisten kannanotot YVA-menettelyn tarpeesta

4.3.2025 pidetyn kokouksen tarkoituksena oli selvittää, onko YVA-menettely tarpeellinen kokouksessa käsiteltävissä hankkeissa ja erityisesti niiden yhteisvaikutuksien osalta.

3.1 ETELÄ-SAVON ELY

Aloitetta on käsitelty ELY-keskukselle toimitettujen asiakirjojen pohjalta. Harkintapäätöksessä on otettu huomioon YVA-lain liite 1:ssä nimetyt hanketyypit, jotka katsotaan menettelyä tarvitseviksi ja aloitteessa mainittuja hankkeiden mittaluokkaa ja merkittäviä vaikutuksia on peilattu näihin.

3.2 POHJOIS-SAVON ELY

Pohjois-Savon ELY-keskus toimii Keski-Suomen alueella kalatalousviranomaisena. ELY-keskus totesi, että hankkeet ovat sen kokoisia ja laatuja, että kalatalousviranomaisessa ei tunnisteta mitään YVA-tarvetta hankkeilla erikseen tai mitään yhteis- tai päällekkäisvaikutuksia, vaikka vesistöyhteys alueilla onkin.

Yhteisvaikutuksen puuttuessa ei tapauksessa ole ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tarvetta YVA-vaikutusten arvioinnille. Kalatalousviranomainen on Tourujoen kunnostushankkeen yhteydessä ottanut kantaa joen kunnostushankkeen tarpeeseen.

3.3 KESKI-SUOMEN ELY

ELY-keskus toi esiin, että Kankaan alueelta on tehty vuonna 2018 päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta (KESELY/1998/2017). Kyseisessä päätöksessä ei noussut esiin mitään sellaista, joka tulisi nyt tuoda erikseen esille. Tourujoen kunnostussuunnitelma ei ole tuolloin ollut niin pitkällä, että sitä olisi voitu ottaa asiassa huomioon.

Alueidenkäytön asiantuntija totesi, että tapaus on kaupunkikehityshankkeena tavanomainen eikä siinä ole mitään sellaista, jonka takia tapauksessa tulisi soveltaa YVA-menettelyä.

Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeen toteuttaja vahvisti aiemmin Etelä-Savon ELY-keskukselle lähetetyn tiedon, että raskain hankkeessa käytetty työkone on ollut mönkijä-peräkärry-yhdistelmä, jolla on ajettu hankealueella maaperän routa-aikana ja luhdan jääaikana. Hanketoimija ei näe tehneensä toimia, jotka aiheuttaisivat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeen.

3.4 LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN AVI

AVI:ssa on arvioitu YVA:n tarvetta, eivätkä he ota kantaa asiaan.

3.5 JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI

Jyväskylän kaupungin mukaan Tourujoen hanketta suunniteltaessa käsiteltiin myös YVA-lain mukaisia vaikutuksia, mutta painopiste kohdennettiin vesilain mukaisiin vesistövaikutuksiin. Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanke ei ole ollut Jyväskylän kaupungin tiedossa Tourujoen kunnostushankkeen alkaessa. Hankkeet ovat olleet ajallisesti erillisiä.

Jyväskylän kaupunki toteaa, ettei YVA-menettelyä tulisi soveltaa näihin hankkeisiin, sillä YVA-menettelyllä ei saataisi mitään vuorovaikutusta. Hankkeet ovat jo käynnissä ja erilaisia hankevaihtoehtoja ei voitaisi täten vertailla.

Keski-Suomen museo lähetti kannanottonsa viranomaisneuvottelun jälkeen kirjallisena. Museon kanta on, ettei YVA-menettelyn soveltamiselle ole tarvetta.

4 HANKKEISTA VASTAAVIEN VASTAUKSET

4.1 KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Keski-Suomen ELY-keskus ei ole tehnyt muutoksia Eerolanlahti-Rautpohjanlahti-kunnostussuunnitelmaan (KESELY/927/2021) päivämäärän 26.5.2021 jälkeen.

Hankkeen yhteensä 2,7 hehtaarin kokoisen työalueen puuston raivaustyöt saatiin valmiiksi loppuvuodesta 2023.

Kaikki raivaustyöt tehtiin henkilötyönä raivaussahalla. Itärannan raivaustähteet kasattiin kivennäismaalle luhdan reunaan. Rautpohjanlahden länsirannan raivausalueiden raivaustähteet kuljetettiin mönkijällä pois loppuvuodesta 2023. Uusintaraivauksia toteutetaan tarvittaessa tulevana vuosina. Suunnitelmassa mainittua juurakoiden kaavintaa ei toteutettu.

Eerolanlahdelle suunniteltu luhtaisen niemekkeen erottaminen mantereesta ruoppaamalla ei toteudu. Myöskään läjitysalueet eivät näin tule käyttöön.

Eerolanlahdelle tilattiin syksyllä 2023 kaksi lokkilintujen pesälauttaa, yhteispinta-alaltaan noin 20 m².

Rautpohjanlahdella jatketaan vuonna 2021 alkanutta kestopeitekäsittelyä. Hanke alkoi neljän kestopeitteen sijoittamisella itäisimmälle kestopeitekäsittelyyn soveltuvaksi arvioidulle alalle. Peitteitä siirrettiin ensimmäisen kerran vuonna 2023 ja vuonna 2024 peitesarjaa laajennettiin kahdella uudella peitteellä. Peitteitä tullaan siirtämään myös tulevana vuosina.

Keski-Suomen ELY-keskuksen vastauksen liitteessä 1 olevasta suunnitelmakartasta ilmenevät Rautpohjanlahdella peitekäsittelyyn soveltuvat kohteet. Riistakeskus aloitti Eerolanlahden-Rautpohjanlahden alueella vieraspetojen tehopyynnin vuonna 2021. Pyynti loppuu ainakin Riistakeskuksen vetämänä vuoteen 2024.

Jyväskylän kaupunki on suunnitellut Eerolanlahden Natura-alueella olevan lintulavan kunnostamista. Rautpohjanlahden lintutorni on huonokuntoinen ja poistettu käytöstä ja mahdollisesti puretaan.

Eerolanlahden-Rautpohjanlahden linnuston parimääriä ja poikastuottoa seurataan lintulaskennoin tulevien vuosien aikana.

4.2 JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI

Tourujoen kunnostushanke on vuosina 2024–2026 toteutettava laaja-alainen vesistökunnostushanke. Hankkeen tavoitteena on kunnostaa Jyväskylän keskeisin kaupunkijoki, Tourujoki, vaellusesteettömäksi ja vaelluskalojen lisääntymiseen soveltuvaksi elinympäristöksi.

Toteutuksen yleissuunnittelu käynnistyi vuonna 2016 ja yleissuunnitelmat valmistuivat syksyllä 2018. Hankkeen yleissuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 1.10.2018. Hankkeen rakennussuunnitelmat on hyväksytty tammikuussa 2021.

Aluehallintovirasto myönsi hankkeelle vesilain mukaisen luvan 19.3.2021 (LSSAVI/280/2019, päätösnumero 63/2021).

Hankkeessa uusittavalle Kankaankadun kevyen liikenteen sillalle on myönnetty erillinen vesilain mukainen lupa 17.12.2020 (LSSAVI/6549/2020, päätösnumero 279/2020).

Tourujoen kunnostushanke edistää 3. vesienhoitokauden tavoitteita saavuttaa vähintään hyvä ekologinen tila Tourujoen vesistöalueen joissa ja järvissä vuoteen 2027 mennessä. Tourujoki on voimakkaasti muutettu virtavesi, jonka hydrologismorfologisten muuttujien parantaminen ja ekologisen vaellusyhteyden palauttaminen on yksi Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman keskeisiä tavoitteita.

Toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 Tourujoella tehtäviksi toimenpiteiksi on esitetty joen elinympäristökunnostus, kalankulkua helpottavat toimenpiteet sekä säännöstelykäytännön kehittäminen.

Rakentamisen aikainen tarkkailuohjelma hankkeen vaikutuksista veden laatuun, pinnan korkeuksiin, virtaamiin ja pohjavesipintoihin on hyväksytty (Keski-Suomen ELY-keskus). Tarkkailuohjelmaa on päivitetty Tuomiojärven pinnankorkeuden mittausaseman osalta.

Ennakkonäytteet on otettu ennen rakentamisen aloitusta ja rakentamisen aikana vesinäytteitä otetaan viikoittain. Pohjavedenpinnan mittaus tehdään tarkkailuohjelman mukaisesti kuukausittain. Palokkajärven ja Tuomiojärven vedenpinnan korkeutta sekä Löylyjoen virtaamaa seurataan jatkuvatoimisilla automaattimittareilla.

Mitta-asteikot, johon merkitty korkeustieto 94.75 luvan mukaisesti, on asennettu Palokkajärvelle, Alvajärvelle ja Korttajärvelle. Kalankulun tarkkailuohjelmaa päivitetään ja toimitetaan hankkeen aikana hyväksyttäväksi (Pohjois-Savon ELY-keskus).

Vastauksen liitteessä 1 on esitetty ajantasainen tieto Tourujoen kunnostushankkeen aikataulusta ja eri kunnostuksen osa-alueiden ajoittumisesta kolmelle toteutusvuodelle. Yleistä tietoa Tourujoen hankkeesta (sis. suunnitelma-aineisto) löytyy kaupungin verkkosivulta:

<https://www.jyvaskyla.fi/kaupunkisuunnittelu/viheraluesuunnittelu/tourujoen-kunnostushanke>

Kankaan alue on Tourujoen läheisyydessä sijaitseva Jyväskylän kaupungin merkittävä kaupunkikehityshanke. Alueella on sijainnut aikaisemmin Kankaan paperitehdas. Sen lopetettua toiminnan vuonna 2010 alue vapautui kehitettäväksi asuin- ja työpaikka-aluekokonaisuudeksi.

Kankaan alueelle laadittu osayleiskaava on saanut lainvoiman vuonna 2014. Sen jälkeen Kankaan aluetta on asemakaavoitettu osayleiskaavan kokonaisratkaisuun perustuen vaiheittain. Kankaan alue on tällä hetkellä ainoa Tourujoen varteen sijoittuva suurempi rakennushankekokonaisuus.

5 Hankkeiden ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne

5.1 TOURUJOEN KUNNOSTUSHANKE

Hankkeen arvioidut todennäköiset vaikutukset

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (LSS-AVI) päätöksen LSSAVI/280/2019 tietojen mukaan Tourujoen kunnostushanke muuttaa Palokkajärven luusuan pohjapadon valmistuttua vedenpinnankorkeuden vaihtelua seuraavasti:

- Aliveden pinta nousee.
- Keskiveden pinta pysyy samalla tasolla (N2000 +94,75 metriä).
- Tulva-aikainen vedenpinnan korkeus laskee.

Tuomiojärven vedenkorkeudet seuraavat pitkälti Palokkajärven vedenkorkeuksia. Tuomiojärven vedenkorkeus voi olla Palokkajärveä matalammalla minimivalunnan aikaan, jos haihdunta ja Viitaniemen pintavedenottoputken kautta tapahtuva vedenotto on suurta.

Tällaisessa tilanteessa järvet yhdistävän Löylyjoen virtaussuunta voi kääntyä eli vesi virtaa Palokkajärvestä Tuomiojärveen. Palokkajärvi on ekologisesti Tuomiojärveä huonommassa tilassa, minkä takia Löylyjoen virtaussuunnan kääntyminen voisi hetkellisesti heikentää vedenlaatua Tuomiojärvestä Löylyjoen lähialueella.

Etelä-Savon ELY-keskukselle toimitettujen tietojen mukaan Löylyjoen virtaussuunta on muuttunut Tourujoen kunnostushanketta edeltäneissä Palokkajärven säännöstelyolosuhteissa. Näissä olosuhteissa Löylyjoen virtaussuuntaa on korjattu Palokkajärven lisäjuoksuosuuksilla, jotka eivät ole enää mahdollisia Palokkajärven luusuaan rakennettavan pohjapadon valmistuttua. Palokkajärven vedenkorkeuden vaihtelun tasoittumisen on arvioitu voivan ehkäistä Löylyjoen virtauksen kääntymistä.

Löylyjoen virtaussuunnan kääntymistä on estetty Löylyjoen siltaan asennetuilla seteillä ja luukulla, jotka ovat Etelä-Savon ELY-keskuksen 27.1.2025 Jyväskylän kaupungilta saamien tietojen mukaan edelleen käyttökunnossa olevia rakenteita. Löylyjoen virtaus on reaaliaikaisessa seurannassa.

Pohjapadon rakentamisen myötä virtaaman vuodenaikainen vaihtelu Tourujoessa tasoittuu hanketta edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna, mikä ehkäisee veden virtauksen sekä korkeuden nopean vaihtelun aiheuttamaa maaperän kulumista eroosiolle herkillä alueilla.

Eroosioherkkiä alueita on Luonnonvarakeskuksen tuottaman RUSLE-eroosiomallin mukaan muun muassa Tourujoen varrella sekä Palokkajärven että Tuomiojärven (muun muassa Eerolanlahti ja Rautpohjanlahti) ranta-alueilla. Tulvakeskuksen Tulvakarttapalvelun paikkatietoaineistojen mukaan yleisten vesistötulvien (1/ 20 vuotta) ja sitä harvinaisempien vesistötulvien esiintyminen on mahdollista samoilla alueilla.

Koska Tuomiojärven vedenkorkeus seuraa pitkälti Palokkajärven vedenkorkeutta, Tourujoen kunnostushankkeessa rakennettavalla pohjapadolla voi olla positiivisia vaikutuksia Tuomiojärven ranta-alueiden eroosioon vedenkorkeuden vaihtelun hidastumisen ja tasoittumisen myötä.

LSS-AVI:n vesilupapäätöksen LSSAVI/280/2019 mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmassa arvioidut Palokkajärven tulvakorkeudet ovat:

Vedenkorkeus (N2000)	Toistuvuus aika	Vuotuinen todennäköisyys Tulvakeskuksen mukaan
+95,1 m	1/20a, melko yleinen tulva	5 %
+95,25 m	1/50a, melko harvinainen tulva	2 %
+95,4 m	1/100a, harvinainen tulva	1 %
+95,55 m	1/250a, erittäin harvinainen tulva	< 0,4 %
+95,7 m	1/1000a, erittäin harvinainen tulva	< 0,4 %

Tulvien vaikutus rakennettuihin alueisiin

Alimmat rakentamiskorkeudet Palokka-, Tuomio-, Alva- ja Korttajärven alueella ovat N2000-korkeusjärjestelmässä 96,7 metriä, minkä perusteella Palokkajärven ympäristössä ei todennäköisesti synny luvallisille rakenteille kuten tiestölle tai rakennuksille merkittäviä tulvavahinkoja erittäin harvinaisen tulvan vedenkorkeuksilla. Luvattomia rakenteita ja rakennuksia saattaa sijaita tulva-alueilla.

5.2 TUOMIOJÄRVEN NATURA-LINTUVESIKUNNOSTUSHANKE

Hankkeesta vastaava oli pyytänyt Keski-Suomen ELY-keskuksen vesilain valvojalta lausunnon vesilain 587/2011 mukaisesta vesiluvan tarpeesta (KESELY/1690/2022). Lausunnon mukaan ruoppaushankkeesta ei suunnitelman mukaisesti toteutettuna ennalta arvioiden aiheudu vesilain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja vaikutuksia, eikä se edellytä lupaviranomaisen lupaa vesilain 3 luvun 3 §:n perusteella, mikäli hankkeen toteutuksessa noudatetaan seuraavia ohjeita:

- Vesilain 2 luvun 6 §:n mukaan työn suorittamistavasta on ilmoitettava vesialueen omistajalle vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteen suorittamista.
- Kaikki ruoppausmassat tulee läjittää maalle pohjavesialueen ulkopuolelle ja tulvarajan yläpuolelle siten, että ne eivät pääse missään olosuhteissa kulkeutumaan takaisin vesistöön.

- Kohtuuttomasti vesistöä samentavia töitä ei saa suorittaa yleisellä virkistyskäyttökaudella 1.6.–31.8 välisenä aikana. ELY-keskus suosittelee suorittamaan samennusta aiheuttavan ruoppaustryön 1.10.–30.4. välisenä aikana.
- Vesistön keskivedenkorkeuden osoittaman rantaviivan paikka ei saa muuttua ruoppauksen tai läjityksen seurauksena.
- Jos ruoppausmassan määrä on yli 500 m³, vesialueen ruoppaamiseen on aina oltava lupaviranomaisen lupa. Keski-Suomen alueella lupaviranomaisena toimii Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto.
- Pienempikin ruoppaushanke voi edellyttää lupaa, mikäli hankkeesta aiheutuu vesilaissa tarkoitettuja haitallisia seurauksia vesiympäristölle tai yksityiselle taholle, joka ei anna toimenpiteelle kirjallista suostumusta.

Lausunnossa oli todettu, että hankealueen läheisyydessä sijaitseva Viitaniemen pintavedenottoputken vuoksi hankkeelle olisi hyvä saada suostumus Alva-yhtiöiltä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Kyseinen vedenottoputki sijaitsee noin kilometrin päässä hankealueesta, eikä virtauksen ole todettu olevan voimakasta hankealueelta putkelle päin.

Keski-Suomen ELY-keskuksen Etelä-Savon ELY-keskukselle toimittamien tietojen mukaan Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeen kunnostussuunnitelmassa mainittu Eerolanlahden luhtaisen niemekkeen erottaminen mantereesta ruoppaamalla ei toteudu. Lisäksi suunnitelmassa mainitusta juurakoiden koneellisesta kaavinnasta luovuttiin ja kaikki kasvillisuuden raivaustyöt tehtiin henkilötyönä raivaussahalla.

Etelä-Savon ELY-keskus varmisti puhelimitse Keski-Suomen ELY-keskukselta, että kunnostushankkeen aikana ei käytetä raskaita työkoneita, jotka voisivat merkittävästi vaurioittaa maanpintaa ja pintakasvillisuutta lisäten näin maaperän eroosioriskiä hankealueella. Töissä raskain käytetty työkone on ollut mönkijä-peräkärry-yhdistelmä, jolla on ajettu loppuvuonna 2023 maaperän ollessa roudassa ja luhta-alueen jäässä.

5.3 KANKAAN ALUEEN KAAVOITUS JA RAKENNUSHANKKEET

YVA-aloitteessa nimetään arvioitaviksi hankkeiksi maankäytön osalta Kankaan alueen ja Tourujokivarren rakentaminen ja kaavoitus sekä Kehä Vihreän ja Kehä Sinisen rantareititöt ja -rakentaminen. ELY-keskus katsoo, etteivät mainitut hankkeet ole sellaisia, joihin sovelletaan YVA-lakia eikä siten tarkastele niitä tässä päätöksessä.

Perustelut

Kaavoitus

YVA-lain 2 §:n mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset. Säännöksen mukaan hankkeella tarkoitetaan ”a) laitoksen, toiminnan ja rakennustyön toteuttamista sekä b) muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista sekä mineraalivarojen hyödyntämistä”.

Kaava on maakunnan tai kunnan suunnitelma alueiden käytön järjestämiseksi. Siten kaavoitukseen ei sovelleta YVA-lakia, vaan se kuuluu viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten

arvioinnista annetun lain (SOVA-laki, 200/2005) soveltamisalaan. SOVA-lain 7.2 §:n mukaan ympäristövaikutusten arvioinnista kaavojen laatimisen yhteydessä säädetään alueidenkäyttölaissa (AKL 132/1999).

Niin Kankaan alueen kuin koko Jyväskylän taajama, mukaan lukien Tuomiojärven ja Jyväsjärven ympäristö, on Jyväskylän kaupungin alueidenkäyttölain (01.01.2025 saakka maankäyttö- ja rakennuslaki) mukaisesti kaavoittamaa aluetta (yleis- ja asemakaava). Kaavojen vaikutukset on arvioitu alueidenkäyttölain mukaisessa kaavoitusprosessissa, jossa noudatetaan vastaavaa arviointimenettelyä, kuin SOVA-lain mukaisissa suunnitelmissa.

Kehä Vihreä on Jyväskylän keskustaa kehystävien viher- ja virkistysalueiden jatkuvasti kehitettävä kokonaisuus. Ulkoiluun, luontoretkiin, tekemiseen ja oleskeluun tarkoitettu Kehä Vihreä muodostuu jo olemassa olevista palasista sekä niitä yhdistävistä välialueista. Kehä Siniset ovat Jyväskylän yleiskaavassa Jyvä-, Palokka- ja Tuomiojärviä kiertäviä virkistyspainotteisia alueita, joita kehitetään yhtenäisiksi jatkuviksi reiteiksi. Kummankin osalta kyse on kaavoitusta toteuttavasta yksityiskohtaisemmasta kehittämissuunnitelmasta, jonka vaikutuksia on arvioitu kaavamenettelyssä, ei kerralla toteutettavasta rakennushankkeesta.

Yksittäiset rakentamiskohteet

Euroopan unionin säättämän jäsenmaitaan velvoittavan YVA-direktiivin (2011/92/EU) II liitteessä on lueteltu hankkeet, joiden osalta jäsenvaltioiden on erikseen määriteltävä, sovelletaanko niihin YVA-menettelyä. Osa liitteen hankkeista on sisällytetty Suomen YVA-lain hankeluetteloon (Liite 1), osassa on käytössä yksittäistapauspäätöksenteko. YVA-direktiivin liitteen II kohdassa 10 Perusrakennehankkeet mainitaan mm. kaupunkirakentaminen.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 muuttamisesta (HE 102/2018 vp) todetaan, että tiettyihin rakennushankkeisiin voidaan soveltaa YVA-menettelyä yksittäistapauksessa tehtävällä päätöksellä. Tällaisia rakennushankkeita voivat olla esim. suuret vähittäiskaupan hankkeet, jollaisiksi on esitetty vähintään 60 000 k-m² vähittäiskaupan suuryksiköt. ELY-keskuksen tiedossa ei ole, että Kankaan alueelle tai sen lähialueelle olisi toteutettu sellaista kaupunkirakentamista, joka olisi tulkittavissa kohdan 10 perusrakennehankkeeksi ja jonka vaikutuksia tulisi arvioida tätä päätöstä tehtäessä.

6 HANKKEIDEN YHTEISVAIKUTUKSET YVA-MENETTELYN NÄKÖKULMASTA

YVA-lain 2 § mukaan tarkoitetaan ”ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä 3 luvun mukaista menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea.”

YVA-lakia sovellettaessa ei siten arvioida hankkeen kaikkia mahdollisia ympäristövaikutuksia, vaan ainoastaan sellaiset, jotka ovat hankkeen aiheuttamien muutosten suuruuden ja hankkeen vaikutusalueen ominaisuuksien puolesta todennäköisesti merkittäviä.

YVA-lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tekijöistä, joita käytetään päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen, säädetään tarkemmin YVA-lain liitteessä 2. Liitteen 2 kohdan 1 b) mukaan ”hankkeen

ominaisuuksia on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden kanssa”.

YVA-lakia sovellettaessa ei siten arvioida yhteisvaikutuksia sellaisten hankkeiden kanssa, joita ei arviointihetkellä ole toteutettu tai hyväksytty lupa- tai muussa viranomaismenettelyssä.

6.1 KANKAAN ALUEEN KAAVOITUS JA RAKENNUSHANKKEET

Kankaan alueen kaavoitusta ja rakennushankkeita ei oteta huomioon YVA-lain 3.2 § soveltamisessa. Perustelut on esitetty kappaleessa 5.3.

6.2 TOURUJOEN KUNNOSTUSHANKKEEN JA TUOMIOJÄRVEN NATURA-LINTUVESIKUNNOSTUSHANKKEEN ARVIOIDUT YHTEISVAIKUTUKSET

Lausuntahetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella Etelä-Savon ELY-keskus arvioi hankkeiden todennäköisimpien ja merkittävimpien yhteisvaikutusten olevan vuodenaikaisen vaihtelun tasoittuminen Tourujoen virtaamassa sekä Palokkajärven ja Tuomiojärven vedenkorkeuksissa verrattuna Tourujoen kunnostushanketta edeltäneeseen tilanteeseen. Etelä-Savon ELY-keskus arvioi hankkeiden todennäköisesti merkittävien yhteisvaikutusten olevan enimmäkseen positiivisia.

Tourujoen kunnostushanketta edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna pohjapadon rakentamisen Palokkajärven luusuaan on arvoitu laskevan tulva-ajan vedenkorkeuksia Palokkajärvestä ja sitä kautta Tuomiojärvestä. Tämä pienentää tulvien esiintymisen todennäköisyyttä eroosiolle herkillä maa-alueilla vähentäen järviin kohdistuvaa kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Tulvavedenkorkeuksien aleneminen pienentää myös rakennettujen alueiden tulvariskejä. Eroosiolle herkillä maa-alueet on tunnistettu Luonnonvarakeskuksen RUSLE-eroosiomallin arvioiden pohjalta.

Vedenkorkeuden muutokset voivat vaikuttaa Tuomiojärven ja Palokkajärven välillä virtaavan Löylyjoen virtaussuuntaan. Pääsääntöisesti joki virtaa Tuomiojärvestä Palokkajärveen. Joen virtaus on tosin kääntynyt myös Tourujoen hanketta edeltäneissä säännöstelyoloissa ja joen virtaus on mahdollista katkaista tarvittaessa. Jyväskylän kaupungin mukaan Löylyjoen virtaus on reaaliaikaisessa seurannassa.

Etelä-Savon ELY-keskukselle toimitettujen tietojen mukaan Tuomiojärven NATURA-lintuvesikunnostushankkeessa ei tehdä koneellisia maaperän tai järvenpohjan muokkaus- ja siirtotöitä (esimerkiksi ruoppaus, maaperän kaivaminen kaivinkoneella), joilla olisi muuhun valuma-alueelta tulevaan kuormitukseen suhteutettuna merkittävää haitallista vaikutusta Tuomiojärven ekologiseen tilaan tai vedenlaatuun Viitaniemen pintavedenottoputken alueella. Raivatun puuston siirto on tehty routamaan aikana mönkijä-perävaunu-yhdistelmällä.

Edellä olevan perusteella Tuomiojärven lintuvesikunnostushankkeen toimista ei todennäköisesti kulkeudu uomajatkumon kautta Palokkajärveen tai Tourujoen kunnostusalueelle sellaisia haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka olisivat muuhun valuma-alueelta tulevaan kuormitukseen suhteutettuna merkittäviä.

Vesimuodostumiin valuma-alueelta kohdistuva kuormitus

Vesimuodostumien ekologista tilaa koskevat tiedot on haettu ympäristöhallinnon Vesien ja merenhoidon tietojärjestelmä Pesarasta 17.1.2025.

Tuomiojärvi

Tuomiojärven ekologista tilaa eniten heikentävät tekijät ovat hulevesien sekä haja- ja loma-asutuksen jätevesien aiheuttama ravinteiden hajakuormitus. Molempien lähteiden aiheuttaman hajakuormituksen on arvioitu olevan yksinään merkittävällä tasolla. Lisäksi Tuomiojärveen kohdistuu maatalouden aiheuttamaa ravinteiden hajakuormitusta, joka on arvioitu merkittäväksi yhdessä muiden päästölähteiden kanssa.

Palokkajärvi

Palokkajärvi on luokiteltu tyydyttävään ekologiseen tilaan ja sen tilaa eniten heikentävät tekijät ovat hulevesien sekä haja- ja loma-asutuksen jätevesien sekä maatalouden aiheuttama ravinteiden hajakuormitus, joka on kaikista lähteistä yksinään merkittävällä tasolla.

Tourujoki

Tourujoen merkittävimiksi ravinnekuormituslähteiksi on arvioitu hulevedet ja maatalouden sekä haja- ja loma-asutuksen jätevedet. Lisäksi haja- ja loma-asutuksen jätevesistä tulee Tourujokeen orgaanisen aineksen kuormitusta ja hulevesistä kiintoaineksen kuormitusta. Joessa tapahtuneita hydrologismorfologisia muutoksia (vesivoima, uoman perkaus ja oikaisu) korjataan Tourujoen kunnostushankkeessa.

7 ETELÄ-SAVON ELY-KESKUKSEN RATKAISU

7.1 JYVÄSKYLÄN KANKAAN KAUPUNGINOSAN KAAVOITUS

Jyväskylän Kankaan kaupunginosan kaavoitukseen ei sovelleta YVA-lakia (252/2017), koska kaavoitus kuuluu viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA-laki, 200/2005) soveltamisalaan. SOVA-lain 7.2 §:n mukaan ympäristövaikutusten arvioinnista kaavojen laatimisen yhteydessä säädetään alueidenkäyttölaissa (AKL 132/1999).

7.2 TOURUJOEN KUNNOSTUSHANKE JA TUOMIOJÄRVEN NATURA-LINTUVESIKUNNOSTUSHANKE

Hankkeet eivät todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, YVA-lain 3 § 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 3 § 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne (YVA-lain 3 § 3 momentti).

Tourujoen kunnostushankkeeseen ja Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeisiin ei sovelleta YVA-lain mukaista YVA-menettelyä.

8 ETELÄ-SAVON ELY-KESKUKSEN RATKAISUN PERUSTELUT

YVA-menettelyn tarvetta yksittäistapauksissa arvioidaan YVA-lain 3 § 2 momentin mukaisesti siten, että YVA-menettely tulee sovellettavaksi, mikäli hankkeiden vaikutukset ovat laadultaan tai laajuudeltaan, myös yhteisvaikutukset huomioiden, YVA-lain 3 § 1 momentissa tarkoitettujen, YVA-lain liitteessä 1 lueteltujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä YVA-lain 3 § 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne 3 § 3 momentin ja YVA-lain liitteessä 2 säädetyn mukaisesti.

Hankkeiden todennäköisten yhteisvaikutuksien arvioidaan olevan enimmäkseen positiivisia ja todennäköisiä negatiivisia yhteisvaikutuksia on voitu tehokkaasti lieventää mm. seuraavilla keskeisillä toimenpiteillä:

- 1) Sulkemalla Palokkajärven ja Tuomiojärven välillä virtaava Löylyjoki väliaikaisesti, mikä ehkäisee joen virtausmuutoksen aiheuttamaa vedenlaadun heikkenemistä Tuomiojärvessä. Tähän tarvittavat rakenteet ovat olemassa Löylyjoen sillassa ja niitä on käytetty Tourujoen hanketta edeltäneissä Palokkajärven säännöstelyoloissa. Jyväskylän kaupungin toimittamien tietojen mukaan Löylyjoen virtaamaa seurataan reaaliaikaisesti, minkä perusteella virtaaman muutoksiin voidaan tarvittaessa reagoida nopeasti. Löylyjoen virtauksen estäminen ei ole Etelä-Savon ELY-keskukselle toimitettujen tietojen mukaan merkittävästi vaikuttanut Tuomiojärven ja Palokkajärven vedenpintojen korkeuksiin. Tilanteen ei myöskään arvioida merkittävästi muuttuvan hankkeita edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna.
- 2) Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeen ilmoitetut kasvillisuuden raivaukset 2,7 hehtaarin alueella on tehty jalkatyönä raivaussahalla, mikä ei vahingoita maaperän ja kasvipeitteen pintaa merkittävästi verrattuna raskaisiin metsätyökoneisiin. Kasvipeitteen säilyminen ehjänä ehkäisee töistä syntyvää maaperän eroosiota ja sitä kautta järveen päätyvää kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Raskain ilmoitettu työkone on ollut mönkijä-peräkärry-yhdistelmä, jolla on ajettu hankealueella loppuvuodesta maaperän ollessa roudassa ja luhta-alueen jäässä. Tämä on osaltaan vähentänyt hanketoimien aiheuttamaa kiintoaine- ja ravinnekuormituksen riskiä.

Luonteeltaan Tourujoen kunnostushanke ja Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanke rinnastuvat YVA-lain liite 1:n hankeluettelossa lähimmin tulvasuojelu-, vesistön säännöstely- ja rakennushankkeisiin sekä luonnonvarojen otto- ja käsittelyhankkeisiin.

YVA-lain liite 1:n hankeluettelon mukaan tulvasuojelu-, vesistön säännöstely- tai rakennushankkeeseen sovelletaan YVA-menettelyä, jos:

- 1) säännösteltävän vesistön keskivirtaama on yli 20 kuutiometriä sekunnissa.
- 2) Padottavan tai varastoitavan vesimäärän tilavuus on yli 10 miljoonaa kuutiometriä.
- 3) Tulvasuojeluhankkeen hyötyala on vähintään 1000 hehtaaria.

Tourujoen keskivirtaama tulva-aikojen ulkopuolella on noin 3,15 kuutiometriä sekunnissa, ja tältä osin hankkeen voi katsoa jäävän suoraan YVA-menettelyä edellyttävää hanketyypiksi huomattavasti vähäisemmäksi. Palokkajärven vesimäärä on Tourujoen kunnostushankkeen vesilupahakemuksessa esitettyjen tietojen mukaan noin 6,9 miljoonaa kuutiometriä, hankkeen kokoluokan ollessa siten suoraan YVA-menettelyä edellyttävää hanketyypiksi huomattavasti vähäisempi

4.3.2025 pidetyn viranomaisneuvottelun konsensus oli, että Tourujoen kunnostushanke on rinnastettavissa enemmän padotuksen purkuhankkeeseen, minkä takia padottavan tai varastoitavan vesimäärän tilavuus ei ole tässä tapauksessa oleellinen.

Palokkajärven, Tuomiojärven, Alvajärven ja Korttajärven, joiden vedenkorkeudet seuraavat Palokkajärven vedenkorkeuksia AVI:n vesilain mukaisen luvan LSSAVI/280/2019 mukaan, valuma-alueiden koko on valuma-aluejaon tason 4 mukaan yhteensä noin 4030 hehtaaria. Valuma-alueiden ja Tulvakeskuksen aineistojen tarkastelun mukaan tulva-alueiden yhteispinta-alat jäivät selkeästi alle 1000 hehtaarin erittäin harvinaisen (1/1000a) tulvan vedenkorkeuksilla.

Liitteessä 1 mainituista luonnonvarojen otto- ja käsittelyhankkeista Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushanketta voi laajuudeltaan vertailla kohtaan f:

”200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla”.

Tuomiojärven Natura-lintuvesikunnostushankkeessa nuorta puustoa on raivattu noin 2,7 hehtaaria, mikä on alle 3 % suoraan YVA-menettelyä edellyttävästä hanketyypistä

Kun lisäksi otetaan huomioon haitallisten ympäristövaikutusten lievennystoimet ja niiden tehokkuus YVA-lain liitteen 2 kohdan 3 h mukaisesti, Etelä-Savon ELY-keskus pitää nykytietojen perusteella epätodennäköisenä, että Tourujoen kunnostushankkeen ja Tuomiojärven lintuvesikunnostushankkeella olisi sellaisia YVA-lainsäädännössä tarkoitettuja merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia, jotka muuhun valuma-alueelta tulevaan kuormitukseen suhteutettuna merkittävästi heikentäisivät vesimuodostumien ekologista tilaa tai lisäisivät infrastruktuuriin ja omaisuuteen kohdistuvia tulvariskejä. Ottaen huomioon hankkeiden vaikutusten suuruus, laajuus ja yleinen luonne verrattuna YVA-menettelyä edellyttäviin hankkeisiin, niitä ei voida pitää sen kaltaisina, että YVA-menettelyä tulisi edellyttää.

Vastaavasti Tourujoen kunnostushanke todennäköisesti vähentää infrastruktuuriin ja omaisuuteen kohdistuvia tulvariskejä, koska Palokkajärven tulva-aikaisen vedenkorkeuden on arvioitu laskevan hanketta edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna.

Vedenkorkeuden ja virtaaman vaihtelun tasaantuminen todennäköisesti vähentää maaperän eroosion aiheuttamaa kiintoaine- ja ravinnekuormitusta Tuomiojärven, Palokkajärven sekä Tourujoessa, millä on positiivinen vaikutus vesimuodostumien ekologiseen tilaan.

Hankkeilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia.

Edellä esitetyn perusteella Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että hankkeet eivät todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, YVA-

lain 3 § 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

9 Selvilläolovelvollisuus

Vaikka hankkeeseen ei sovellettaisi arviointimenettelyä, on hankkeesta vastaavan sen lisäksi, mitä erikseen säädetään, oltava riittävästi selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää (YVA-laki 31 §).

10 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 2, 3, 13, 31 ja 37 §, Liite 1, Liite 2.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017): 1 ja 2 §

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005): 7 §.

11 Muutoksenhaku

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen (YVAL 37 §). Valitusosoitus on tämän päätöksen liitteenä. Valituskirjelmä on toimitettava Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa siitä, kun hankkeesta vastaava on saanut tiedon päätöksestä.

Tähän päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea muutosta valittamalla. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 37 § 1 momentissa tarkoitettut tahot saavat kuitenkin hakea muutosta tähän päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta ja hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan (YVAL 37 § 2 momentti).

12 Päätöksestä tiedottaminen

ELY-keskus toimittaa päätöksensä ja viranomaisneuvottelun muistion hankkeista vastaaville ja aloitteen tekijälle. Päätös toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Päätös julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla osoitteessa <https://ely-keskus.fi/kuulutukset/etela-savo> ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla

[YVA-päätökset - Etelä-Savo](#) / Vesistön rakentaminen ja säännöstely

19.3.2025

Tämä päätös lähetetään saantitodistuksella hankkeesta vastaavalle ja sähköisesti tiedoksi asianomaisille viranomaisille.

Etelä-Savon ELY-keskus antaa päätöksen tiedoksi myös julkisella kuulutuksella. Kuulutus ja päätös ovat nähtävillä Etelä-Savon ELY-keskuksen verkkosivulla <https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/etela-savo> ja ilmoitus kuulutuksesta julkaistaan Jyväskylän kaupungin verkkosivulla: [Kuulutushaku](#).

Kuulutus ja päätös ovat yleisesti nähtävillä 19.3. – 25.4.2025.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Vesistösuunnittelija Juuso Pätynen ja ratkaissut Ylijohtaja Jari Mutanen.

Maksu	Päätöksestä ei peritä suoritemaksua.
Liitteet	Valitusosoitus
Jakelu	Jyväskylän kaupunki (saantitodistuksin) Keski-Suomen ELY-keskus (saantitodistuksin) Vireillepanija (sähköisesti)
Tiedoksi	Keski-Suomen museo Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto Pohjois-Savon ELY-keskus

Tämä asiakirja ESAELY/376/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/376/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Pätynen Juuso 18.03.2025 15:37

Ratkaisija Mutanen Jari 18.03.2025 18:04

Valituksen tekeminen

Tästä päätöksestä saa valittaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen kirjallisella valituksella.

Valitusaika Asianomaisen katsotaan saaneen postitse lähetetyn päätöksen tiedokseen seitsemän päivän kuluttua päätöksen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Päätös liitteineen on lähetetty samana päivänä kuin päätös on päivätty, ellei muuta ole ilmoitettu. Saantitodistusta vastaan lähetetyn päätöksen asianomaisen katsotaan saaneen tiedokseen saantitodistuksen osoittamana aikana.

Valitusajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- ne kohdat, joihin muutosta vaaditaan
- muutokset, joita vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan

Allekirjoitus Muutoksenhakijan tai kirjelmän laatijan on allekirjoitettava valituskirjelmä. Siihen on myös merkittävä muutoksenhakijan ja kirjelmän laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero.

Liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- valituksenalainen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- tämä valitusosoitus tai mahdollinen saantitodistus
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi
- valtakirja, mikäli on käytetty asiamiestä

Kustannukset Hallinto-oikeuden päätös on maksullinen, paitsi jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä muutoksenhakijan eduksi.

Toimittaminen Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa:
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Käyntiosoite Arvi Kariston katu 5
Postiosoite Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
Vaihde 029 56 42210

Valituskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai asiamiehen tai lähetin välityksellä taikka lähettäjän omalla vastuulla postitse tai sähköisesti. Valituskirjelmän tulee olla valitusviranomaisella viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.